

El compte enrere d'un imperi

Aquesta no es manera de fer un colp. Tots podem recordar com va ser a Xile: ràpid i contundent. El nostre va ser com un avortament, una estupidesa russa." (Andrei Alepin, jove moscovita de vint-i-cinc anys.)

"Les coses no podien anar gaire malament, si jo podia telefonar directament als Estats Units." (Bob Kendall, turista americà que justificava, amb aquestes paraules, el fet d'haver-se quedat de testimoni del frustrat colp d'estat a la Unió Soviètica.)

Heus ací dues frases de les moltes que s'han pronunciat aquests últims dies al voltant del colp d'estat a la Unió Soviètica i del terratrèmol polític que aquesta provatura colpista ha desencadenat al país de la falç i el martell. Una sacsejada que ha dut a l'enfortiment polític de Borís Eltsin, a la independència reconeguda internacionalment de les repúbliques bàltiques i a la dissolució dels òrgans del poder central que ha obert un període constituent en què un Gorbaxov afeblit i per a molts tocat de mort, políticament parlant, ha de governar el país amb els presidents de deu repúbliques.

Poc podien pensar-se els colpistes soviètics que aquestes serien les conseqüències més immediates de l'intent de colp d'estat. Semblava que els colpistes llogessin un manual mentre feien la seva feina. Enviaren tropes al voltant de l'edifici de la central de telèfons de Moscou, van ocupar la ràdio i la televisió i van clausurar immediatament els diaris independents. Era la mateixa tàctica que havien fet servir a la dècada dels cinquanta per posar fi a les revoltes a l'Est d'Europa. Ara molts es demanen si coneixien l'existència del fax i de les màquines fotocopiadores. Fa tot just deu anys, la resistència anticolpista s'haguera vist obligada a copiar els decrets d'Eltsin amb paper carbó per ferlos circular de mà en mà. Però durant els dies que va durar el colp d'estat, els repòrters van irrompre al voltant del parlament rus amb telèfons sense fils, cosa que permeté a milions de saber què passava i d'anunciar

que era temps de resistir.

La lliçó sembla clara:

és impossible que cap dictador pugui maniobrar sense el control total de les xarxes de comunicació globals.

Pel que fa a Gorbaxov, són molts els que pensen que la vida política del dirigent soviètic ha quedat tocada de mort després del colp. Aquesta sembla l'única victòria dels colpistes detinguts. Totes les característiques polítiques del pare de la *perestroika*, la prudència, el pragmatisme i la voluntat de ser la via moderada entre els sectors més dretans del comunisme i el radicalisme d'Eltsin s'han girat contra seu. Mentrestant, el triomf sembla haver-se aliat amb l'audàcia, autoafirmació i el discurs electrificant de Borís Eltsin. Això durant els primers dies. Ara, de mica en mica algunes veus s'han començat a aixecar contra allò que molts qualifiquen d'intents de controlar tot el poder per part del president de la República Russa. Durant una aparició davant un grup de seguidors, Borís Eltsin va manifestar la seva voluntat de rehabilitar un del símbols de la Rússia tsarista, l'àguila bicèfala. Aquestes últimes setmanes de desmembració de la Unió Soviètica, Borís Eltsin ha llançat consignes i ordres per reconstruir la Unió a la imatge de Rússia. Les primeres veus contra aquesta russificació de la situació política ja s'han aixecat; entre elles cal destacar la de l'influent president de la República del Kazakhstan, Nursultan Nazarbaiev. El màxim responsable d'aquesta república, de més de 2.700.000 quilòmetres quadrats i

setze milions d'habitants, té molt clar que les idees d'Eltsin poden portar a "una guerra, una guerra civil". En poc més d'una setmana, Borís Eltsin ha passat de fer el paper d'alliberador, a ser acusat de voler fer servir "mètodes bolxevics

per concentrar el poder. L'eulòria de de la caiguda i desfeta, almenys aparent, de la línia dura ha estat substituïda per una mena de por col·lectiva. Les paraules del president de la República del Kazakhstan no poden ser més contundents: "Ni de bon tros no hem deixat enrere aquest temps de dificultats".

Malgrat, tot i malgrat el que encara resti per a caure, sens dubte res no tornara a ser igual. No podré oblidar mai la depressió que va agafar un company d'edat madura fa quasi un parell d'anys. Amb ulls vermells i un alè d'aquells d'haver estat fumant tota la nit davant la pantalla de la seva televisió no parava de moure el cap i dir que no ho entenien. Ell durant tota la matinalada havia estat veient per televisió la caiguda del mur de Berlín. El seu món s'ensorrava. Estava confús. El món en què s'havia educat es desfeia irremissiblement. Tot el que havia estudiat, tot el que sabia era a un pas de canviar. El món bipolar, el maniqueisme dels bons i dolents ja no tenia sentit. Era a final del 89. Vaig canviar de feina i ara fa temps que no veig el meu company. Puc imaginar-me com es deu sentir amb tot el que viu la Unió Soviètica. Segur que la seva confusió és en aquests moments tan gran com la que tenen els editors de llibres de text per a estudiants que no saben què posar per al pròxim curs acadèmic en els capítols referents a la Unió Soviètica i al comunisme.

Mentre acabo aquestes ratlles dono una última mirada al mapa de la Unió Soviètica de l'atles de l'*Encyclopaedia Britannica*. Potser d'aquí a poc serà una relíquia del passat. El record d'un món que ja és història.

Josep Morell

Pinochet.

ARXIU

Les "curioses" declaracions del general Pinochet destacant l'economia d'haver enterrat desapareguts de dos en dos han remogut, una vegada més, les difícils aigües de la transició política xilena que, si pretén ser tan perfecta com l'espanyola, ha d'eliminar en un terme prudent la figura de Pinochet. Malgrat aquestes atzagaïades que col·loquen el president xilè Patricio Aylwin en una situació compromesa davant l'opinió pública, la divisió del Frente Popular Manuel Rodríguez i la seva pràctica inactivitat, com també una favorable conjuntura econòmica no fan previsible noves crisis.

Eslovènia.

EFE

La implicació italiana en el conflicte iugoslau porta també a curiosos debats interns. Respecte a aquesta qüestió, les declaracions de Gianni de Michelis que "les fronteres italianes no es toquen" és una resposta directa a les aspiracions del diputat socialista Guido Gerosa que va proposar una maniobra per tal que la Dalmàcia i Ístria obtinguessin un estatut d'autonomia. La reobertura de tot aquest "paquet" seria massa complexa, ja que faria replantejar també la "italianitat" de Trieste i la seva comarca igual que la de regions històriques com l'Alto Adige, on hi ha partits nacionalistes.